

LEPO

Ihmisen elämässä vuorottelevat huoli ja levollisuus, työ ja lepo. Täyden elämän saavuttamiseksi vastakohtien näyttää olevan elettävä rinnakkain: metsästyksen ja saaliin, etsimisen ja syleilyn, halun ja nautinnon. Jos ihminen on löytänyt, hän etsii jälleen, kyltymättömänä. Saarnaaja tuntee tämän rytmin, mutta tuomitsee tällaisen edestakaisen liikkeen turhaksi tuulen tavoitteluksi (Saarn. 1–2) ja jää mieluummin odottamaan kuolemaa, joka tekee lopun turhuudesta: ”Ihmisellä ei ole lepoa päivällä eikä yöllä: mitä hyödyttää etsiä, kun ei koskaan saavuta?” (Saarn. 8:16 f.). Hänelle riittää, että hän Jumalan katseen alla tarttuu nykyhetken vaatimattomaan nautintoon (Saarn. 2:24; Saarn. 9:7–10). Raamatullinen traditio kuitenkin kokonaisuudessaan pitää yllä tätä vuorottelua ja löytää sille merkityksen: se, mikä ihmiselämässä on peräkkäisyyttä ja vaivaa, yhtyy puhdistettuna ja muuttuu harmoniaksi Jumalassa. Todellinen lepo ei ole toiminnan lakkaamista vaan sen täyttymys; silloin siitä tulee jo täällä maan päällä esimakua taivaasta.

I. Lepo ja työ.

Alkuajoistaan lähtien Israelin oli ”pyhitettävä *sapatti” (2. Moos. 20:8), omistettava Herralle lepopäivä, juhla kyntötöiden ja sadonkorjuun aikaan (2. Moos. 34:21). Tälle käskylle annettiin kaksi pääasiallista perustetta:

1. Lepo, vapautuksen merkki. Liiton laki täsmentää, että eläinten ja työnteekijöiden työ on keskeytettävä. Tähän luonnolliseen hyvyyteen perustuvaan syyhyn Deuteronomium lisää historiallisen perusteen: Israelin tulee näin muistaa, että se vapautettiin pakkotyöstä Egyptissä (5. Moos. 5:15). Lepääminen on merkki *vapaudesta.

2. Lepo, osallistuminen Luojan lepoon. Sapatin viettävä ihminen jäljittelee Jumalaa, joka luotuaan *taivaan ja maan ”lepäsi ja hengähti” seitsemäntenä päivänä; tämä sapatin viettäminen on ”merkki, joka yhdistää Jahven ja hänen uskollisensa” (2. Moos. 31:17; 1. Moos. 2:2 f.). Jos siis sapatti pyhittää, se johtuu siitä, että Jumala pyhittää sen (vrt. Hes. 20:12). Lepääminen merkitsee, että osoittautuu Jumalan *kuvaksi: se tarkoittaa, ettei ole ainoastaan vapaa vaan myös Jumalan *poika.

3. Lepo ja juhla. Sapatti ei merkitse vain työnteon lakkaamista, vaan voimien omistamista Luojan ja Lunastajan juhlimiseen iloiten. Sitä voidaan kutsua ”iloksi”, sillä se, joka sitä viettää, löytää ilonsa Jahvesta (Jes. 58:13 f.). Sapatti saattoi johdattaa Jumalan salaisuuteen; mutta jotta sapatin lepo voitaisiin samastaa itse Jumalaan, Kristuksen täytyy tulla.

II. Kohti Jumalan lepoa.

Toista *tietä Israel johdatehtiin löytämään sille säädetyn levon hengellinen luonne. Edelliseen liittyy muita teemoja: nukkuminen, hengittäminen sekä vaaran tai kärsimyksen jälkeinen hengähdystauko. Israel huomaa, että yksin Jumala antaa levon vaeltamisen, sodan tai pakkosiirtolaisuuden aiheuttamien huolten jälkeen.

1. Luvattu maa, Jumalan levon esikuva. Egyptistä lähtiessään heprealaiset pakenivat orjuudesta vapauden *maahan; tämä toivottu lepo (Joos. 21:43 f.) oli määrä saavuttaa hitaasti valloituksen kautta (vrt. Tuom. 1:19, 21), kunnes kuningas Daavid viimein oli ”päässyt eroon kaikista vihollisistaan” (2. Sam. 7:1). Salomo voi huudahtaa temppelin vihkimisen yhteydessä: ”Siunattu olkoon Jahve, joka on suonut kansalleen Israelille levon kaikkien lupaustensa mukaisesti!” (1. Kun. 8:56). Jumala antaa Israelille rauhan miehen, jonka aikana vallitsee ”rauha ja levollisuus” (1. Aikak. 22:9). Nyt voidaan viettää hyviä aikoja, kukin oman viiniköynnöksensä ja viikunapuunsa alla (1. Kun. 4:20; 1. Kun. 5:5). Lepo on yhä hyvin maallista, mutta sen takaa Jahve, joka on päättänyt itse levätä *temppelissä (Ps. 132:14): hän ”etsi niitä, jotka etsivät häntä, ja soi heille levon” (2. Aikak. 14:6).

*Liitolle uskollisuus määrää siis levon luonteen ja keston maassa. Tämä lepo kuitenkin rappeutuu nopeasti pysähtyneisyydeksi ja kapinaksi Jumalaa vastaan (5. Moos. 32:15; Neh. 9:25–28), vaikka pelastus löytyy kääntymyksestä ja levollisuudesta (Jes. 30:15). Ahas pelkää Jahven vihollisia (Jes. 7:2, 4) ja ”väsyttää Jumalaa” uskonsa puutteella (Jes. 7:13). Siitä lähtien pakkosiirtolaisuuden ja harhailun uhka painaa kansaa; mutta *rangaistuksen kärsimysten jälkeen kansa ymmärtää paremmin, että Jahve itse vapauttaa sen (Jer. 30:10 f.), ja Israel kulkee jälleen kohti lepoaan (Jer. 31:2), kohti tanssia, iloa, lohdutusta ja siunausten kylläisyyttä (Jer. 31:12 f.). *Paimen kokoaa lampaansa hyvälle laitumille (Hes. 34:12, 16; Jes. 40:10 f.). Tässä näkökulmassa antava Jumala nousee annettua maata tärkeämmäksi: Israel on matkalla kohti Jumalan lepoa.

2. Lopullisen levon esimakua. Israel ei odottanut *Herran päivän tuloa löytääkseen eri teitä hengellisen levon iloon. Vainossa (Ps. 55:8), koettelemuksessa (Ps. 66:12) tai oman mitättömyytensä kokemisessa (Ps. 39:14) psalmista pyytää Jumalaa antamaan hänen ”hengähtää vähän” tai löytää ”lepoa ruumiilleen” (Ps. 16:9); hän heittäytyy sen paimenen huomaan, joka johtaa levon vesille (Ps. 23:1 ff.). Tämän sisäisen levon tarjoaa *Laki: ”hyvän tien” kulkeminen merkitsee levon löytämistä (Jer. 6:16). *Köyhät voivat ”laiduntaa ja levätä kenenkään häiritsemättä” (Sef. 3:13); jumalattomat taas ovat kuin myrskyävä meri, joka ei voi tyyntyä (Jes. 57:20).

Rakkauden kokemuksesta käsin — rakkauden, johon kuuluvat sekä etsiminen että syleily, pakeneminen ja takaa-ajo — Laulujen laulun morsian unelmoi keskipäivän hetkestä, täydellisestä levosta, joka päättää harhailun (Laul.

1:7). Todellisuudessa hän sanoo välillä olevansa rakkaudesta sairas Rakkaansa syleilyssä (Laul. 2:5 f.) ja välillä ajaa epätoivoisesti takaa sitä, jota luuli jo pitävänsä lujasti otteessaan (Laul. 3:1 f.; Laul. 3:4). Hän saa toki jo maistaa Rakkaansa läsnäoloa, mutta pääsee tästä vaihtelusta vasta, kun Rakas on kuljettanut hänet kuoleman läpi (Laul. 8:6). Viisaus puolestaan lupaa levon sille, joka etsii sitä: metsästyksen jälkeen saalis on saatu (Sir. 6:28). Jos viisas huomaa nähneensä ”vähän vaivaa saadakseen paljon lepoa” (Sir. 51:27), se johtuu siitä, että Viisaus ehti ensin ja valitsi Israelin oman leponsa paikaksi — levon, joka on suvereenia toimintaa (Sir. 24:7–11).

Riittikö Jumalan lepoon liittyvä kultti Jobille hänen koettelemustensa voittamiseen? Jumala ei antanut hänen ”hengähtää” (Job 9:18); kuinka hän ei olisi toivonut ”kuolemaa ja sen levollista unta” (Job 3:13)? Kaikki muuttuu, kun ylösnousemuksen valo tunkeutuu haudan pimeyteen: ”Sinä mene, lepää, ja nouset osallesi päivien lopussa” (Dan. 12:13). Tästä lähtien kuoleman *uni on uskovalle esimakua Jumalan levosta.

III. Jeesus Kristus, sielujen lepo.

1. Lepo ja lunastus. Fariseuksia vastaan Jeesus palauttaa sapatin todellisen merkityksen: ”sapatti on tehty ihmistä varten eikä ihminen sapattia varten” (Mark. 2:27), ja siis elämän pelastamiseksi (Mark. 3:4): levon tulee merkitä ihmisen vapauttamista ja korottaa Luojan *kunniaa. Jeesus antaa tälle merkille sen todellisen merkityksen parantamalla tuona päivänä *sairaita: hän ”vapauttaa naisen”, joka on ollut sidottuna monia vuosia (Luuk. 13:16). Näin hän osoittautuu ”sapatin Herraksi” (Matt. 12:8), sillä hän toteuttaa sen, minkä esikuvana sapatti oli: Kristuksen kautta lepo merkitsee Jumalan lasten vapauttamista. Ansaitakseen meille tämän vapautuksen ja levon *Lunastaja tahtoi, ettei hänellä olisi ”paikkaa, johon päänsä kallistaisi (klinein)” (Matt. 8:20), niin kuin pää lasketaan vuoteelle (kline); hän laskee sen ristille vasta kuollessaan (Joh. 19:30), ristillä.

2. Jumalan levon ilmoitus. Oikeuttaakseen toimintansa lepopäivänä Jeesus sanoo: ”Minun Isäni tekee lakkaamatta työtä, ja niin teen minäkin” (Joh. 5:17). Jumalassa *työ ja lepo eivät sulje toisiaan pois, vaan ilmaisevat jumalallisen *elämän transsendenttista luonnetta: tällainen on salaisuus, josta Viisaus julisti levätessään ja samalla työskennellessään (Sir. 24:11). Kristuksen ja elonkorjuun työntekijöiden tehtävänä on auttaa *iloiten väsyneitä ja lannistuneita lampaita (Matt. 9:36; vrt. Joh. 4:36), sillä Jeesus suo levon sieluille, jotka tulevat hänen luokseen (Matt. 11:29).

3. Taivaan lepo. ”Jumalan lepo”, jonka heprealaiset olivat luulleet saavuttaneensa astuessaan luvattuun maahan, oli varattu ”Jumalan *kansalle”, niille, jotka pysyisivät *uskollisina ja kuuliaisina Jeesukselle Kristukselle: näin Heprealaiskirje selittää psalmia 95 (Hepr. 3:7–4:11). Tämä lepo on *taivas, jonne astuvat ”ne, jotka kuolevat Herrassa”; jo nyt he saavat levätä vaivoistaan, sillä heidän tekonsa seuraavat heitä (Ilm. 14:13). Levätä taivaassa ei siis merkitse toiminnan lakkaamista vaan sen täydellistymistä; kun *Pedon palvojat eivät tunne lepoa päivin eivätkä öin (Ilm. 14:11), elävät olennot eivät lakkaa päivin ja öin ylistämästä kolmesti pyhää Jumalaa (Ilm. 4:8).

XLD

Katso myös: → beatitude — Asettua — mort NT III 4 — Rauha — Sapatti — sommeil I — travail